

3. Про гуманітарну допомогу : Закон України від 22 жовтня 1999 року № 1192-XIV. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1192-14#Text> (дата звернення: 16.02.2026).

4. Про благодійну діяльність та благодійні організації : Закон України від 05 липня 2012 року № 5073-VI. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5073-17#Text> (дата звернення: 16.02.2026).

Сергій БАБАНІН

доцент кафедри
кримінального права та кримінології
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ
(м. Дніпро, Україна),
кандидат юридичних наук, доцент

**ПИТАННЯ СПІВВІДНОШЕННЯ НЕЗАКОННОГО ВИКОРИСТАННЯ З МЕТОЮ
ОТРИМАННЯ ПРИБУТКУ ГУМАНІТАРНОЇ ДОПОМОГИ, БЛАГОДІЙНИХ
ПОЖЕРТВ АБО БЕЗОПЛАТНОЇ ДОПОМОГИ (ст. 201-2 КК України)
ТА ПРИВЛАСНЕННЯ, РОЗТРАТИ МАЙНА АБО ЗАВОЛОДІННЯ НИМ ШЛЯХОМ
ЗЛОВЖИВАННЯ СЛУЖБОВИМ СТАНОВИЩЕМ (ст. 191 КК України)**

КК України у ст. 201-2 передбачає відповідальність за незаконне використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги. При цьому обов'язковою ознакою кримінального правопорушення, передбаченого частиною першою цієї статті, є вчинення цього діяння у значному розмірі. Згідно з п. 1 примітки до ст. 201-2 КК України дії, передбачені цією статтею, вважаються вчиненими у значному розмірі, якщо загальна вартість гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги у триста п'ятдесят і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян [2]. У 2026 р. ця сума становить 582 тис. 400 грн і більше.

Згідно з ч. 1 ст. 11 Закону України «Про гуманітарну допомогу» від 22 жовтня 1999 р. спеціально уповноважені державні органи з питань гуманітарної допомоги ведуть облік, статистичну звітність гуманітарної допомоги. До цих органів належать центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері соціального захисту населення, Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київська та Севастопольська міські державні адміністрації [4].

Забезпечення благодійної діяльності в Україні здійснюють суб'єкти такої діяльності – благодійні організації, які утворені та діють відповідно до цього Закону, а також інші благодійники. Благодійна організація може бути створена як благодійне товариство, благодійна установа чи благодійний фонд з урахуванням особливостей, визначених Законом України «Про благодійну діяльність та благодійні організації» від 05 липня 2012 р. та іншими законами України (ст. 4, 13 Закону України «Про благодійну діяльність та благодійні організації») [3].

Перш ніж потрапити до отримувача гуманітарної допомоги або бенефіціара гуманітарна допомога, благодійні пожертви перебувають у віданні або ж на обліку у спеціально уповноважених державних органах з питань гуманітарної допомоги, благодійних організаціях чи у інших благодійників.

Предметом кримінального правопорушення, передбаченого ст. 191 «Привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем» КК України, є чуже майно, яке було ввірене особі чи перебувало в її віданні, або ж яким заволоділи шляхом зловживання службовою особою своїм службовим становищем. При цьому мінімальна вартість такого майна у 2026 р. становить 3328 грн і більше.

Ознаки гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги як предмета кримінального правопорушення, передбаченого ст. 201-2 КК України, є тотожними ознакам предмета привласнення, розтрати майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем (ст. 191 КК України), а ознаки суспільно небезпечного діяння, передбаченого ч. 1 ст. 201-2 КК України (продаж товарів (предметів) гуманітарної допомоги або використання благодійних пожертв, безоплатної допомоги або укладання інших правочинів щодо розпорядження таким майном), та його наслідків є тотожними з

аналогічними ознаками кримінального правопорушення, передбаченого ст. 191 КК України.

Наприклад, за ч. 3 ст. 201-2 КК України були кваліфіковані дії М., який за попередньою змовою з В., в період часу з 30.05.2023 по 15.06.2023, під час воєнного стану, достовірно знаючи про заборону на продаж гуманітарної допомоги, з метою отримання прибутку для себе, здійснили продаж отриманих як гуманітарна допомога хірургічних халатів індивідуального захисту (надалі – медичних халатів) у значному розмірі за таких обставин. 12 квітня 2022 р. було засновано благодійну організацію «Благодійний Фонд «Фундація розвитку демократичних ініціатив, допомоги та милосердя «Життя та Надія», керівником та одним із засновників якої є М. Відповідно до заключних положень статуту благодійної організації, благодійний фонд є неприбутковою організацією, яка не ставить перед собою корисливих цілей і не має на меті отримання прибутку. 09 вересня 2022 р. між фірмою «NESS Health Care NFP» США та благодійною організацією «Благодійний Фонд «Фундація розвитку демократичних ініціатив, допомоги та милосердя «Життя та Надія» було укладено договір про співпрацю № UA 09-09/22, відповідно до якого предметом договору є співпраця з метою збору благодійної допомоги, логістики, та перевезення допомоги нужденним, з метою здійснення конструктивної співпраці на некомерційній основі, не маючи на меті отримання прибутку. На виконання договору, у період часу з 22.04.2023 р. по 24.04.2023 р., в зоні діяльності Львівської митниці Держмитслужби України на митну територію України як гуманітарна допомога ввезені медичні халати, відповідно до декларації про перелік товарів, що визнаються гуманітарною допомогою, відправником яких є фірма «NESS Health Care NFP» США, а отримувачем благодійна організація «Благодійного Фонду «Фундація розвитку демократичних ініціатив, допомоги та милосердя «Життя та Надія» (м. Миколаїв, Миколаївської області). М., достовірно знаючи, що медичні халати ввезені на територію України як гуманітарна допомога, маючи доступ та право розпорядження нею, вступивши у попередню змову з В., який є директором благодійної організації «Благодійний Фонд «Об'єднані для милосердя», зареєстрованої за адресою м. Чернівці, вул. Петра Сагайдачного, 26, офіс 1, та одночасно є волонтером благодійної організації «Благодійний Фонд «Фундація розвитку демократичних ініціатив, допомоги та милосердя «Життя та Надія», почали підшукувати потенційних покупців зазначеної гуманітарної допомоги. 15.06.2023 р. приблизно о 13 годині В. прибув на територію складських приміщень і, достовірно знаючи, що вказані медичні халати є гуманітарною допомогою, продаж якої заборонено, продав К. медичні халати у кількості 360 картонних коробок по 50 одиниць у кожній (18 тисяч одиниць), які завантажили в автомобіль марки Mercedes-Benz Sprinter, після чого отримав у К. 600 тис. (шістсот тисяч) грн [1].

Вищенаведені положення дозволяють стверджувати, що у разі якщо розміри прибутку від продажу товарів (предметів) гуманітарної допомоги або використання благодійних пожертв, безоплатної допомоги або укладання інших правочинів щодо розпорядження таким майном будуть меншими за триста п'ятдесят неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, такі дії винної особи, за наявності усіх інших ознак, треба кваліфікувати за ст. 191 КК України.

1. Кримінальна справа № 726/2618/23. Архів Садгірського районного суду м. Чернівці.
2. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05 квітня 2001 р. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.
3. Про благодійну діяльність та благодійні організації : Закон України від 05 липня 2012 р. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5073-17#Text>.
4. Про гуманітарну допомогу : Закон України від 22 жовтня 1999 р. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1192-14#Text>.